

**LATVIJAS REPUBLIKAS
CIVILĀS AVIĀCIJAS GAISA KUĢU LIDOJUMU DROŠUMA PLĀNS**

1. IEVADS

**LATVIJAS REPUBLIKAS
CIVILĀS AVIĀCIJAS GAISA KUĢU LIDOJUMU DROŠUMA PLĀNS**

Satura rādītājs

1.	IEVADS	3
1.1.	Priekšvārds	3
1.2.	Piemērojamība.....	3
1.3.	Plāna izstrāde un ieviešana.....	4
1.3.1.	Iespējamo darbību identificēšana un prioritāšu noteikšana	4
1.3.2.	Projektu pieejas izmantošana.....	5
1.3.3.	Iesaistīto pušu konsultāciju process.....	5
1.3.4.	Plānošanas cikls	5
1.4.	Dokumenta versiju vēsture.....	6

1. IEVADS

1.1. Priekšvārds

1944.gada 7.decembra Konvencija par starptautisko civilo aviāciju, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 4.jūlija Regula (ES) 2018/1139 par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas jomā un ar ko izveido Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūru, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.2111/2005, (EK) Nr.1008/2008, (ES) Nr.996/2010, (ES) Nr.376/2014 un Direktīvas 2014/30/ES un 2014/53/ES un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.552/2004 un (EK) Nr.216/2008 un Padomes Regulu (EEK) Nr.3922/91 (turpmāk – Regula Nr.2018/1139) nosaka, ka dalībvalstij jāizveido un jāuztur **Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmu (turpmāk – Gaisa kuģu lidojumu drošuma programma (SSP))** civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma (turpmāk – lidojumu drošums) pārvaldībai saistībā ar savā atbildībā esošajām aviācijas darbībām.

Regula Nr.2018/1139 nosaka, ka dalībvalsts pienākums ir piedalīties Eiropas Aviācijas drošuma plānā un izstrādāt nacionālo **Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma plānu (SPAS)**. Līdz ar to Latvijas Republikas civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma plānā (SPAS LV) iekļautie uzdevumi pilnībā atbilst Eiropas Aviācijas drošuma plānam (EPAS).

SPAS LV apraksta valsts lidojumu drošuma prioritātes, mērķus, drošuma snieguma rādītājus un ar tiem saistītās darbības, pie kurām Latvija vēlas strādāt nākamajā gadā ar vienīgo mērķi turpināt uzlabot lidojumu drošumu visā Latvijas civilās aviācijas nozarē.

SPAS LV ļauj valstij skaidri paziņot par lidojumu drošuma uzlabošanas stratēģiju valsts līmenī visām iesaistītajām pusēm, tostarp citām valsts pārvaldes iestādēm un sabiedrībai. Tas nodrošina pārskatāmu veidu, kā darīt zināmu pie kā strādās valsts aģentūra “Civilās aviācijas aģentūra” (CAA LV) un citas civilajā aviācijā iesaistītās struktūras, lai identificētu apdraudējumus un pārvaldītu operacionālos drošuma riskus civilās aviācijas jomā un citus ar tās lidojumu drošumu saistītos jautājumus.

1.2. Piemērojamība

SPAS LV iekļautas darbības no EPAS, kas ir nozīmētas dalībvalstīm (MST).

Pamatojoties uz attiecīgas lidojumu drošuma informācijas novērtējumu, CAA LV, konsultējoties ar attiecīgajām iesaistītajām pusēm, SPAS LV identificē galvenos lidojumu drošuma riskus, kas ietekmē valsts civilās aviācijas lidojumu drošuma sistēmu, un nosaka nepieciešamās darbības šo risku mazināšanai.

CAA LV informē EASA par tiem EPAS noteiktajiem riskiem un darbībām, kuras tās ieskatā nav aktuālas tās nacionālajai aviācijas drošuma sistēmai, un to iemesliem.

SPAS LV ir uzskatāms par primāro instrumentu, ko CAA LV izmanto, lai ik gadu ziņotu EASA par EPAS MST īstenošanu.

Aviācijas nozarē iesaistītajām pusēm attiecīgajos gadījumos ir jāapstrādā, jādokumentē un jāīsteno noteiktās darbības.

Attiecīgi katra aviācijā iesaistītā puse ir atbildīga par savu darbību drošumu. Organizācijām savās lidojumu drošuma pārvaldības sistēmās (SMS) ir jāpievēršas tiem apdraudējumiem, ko tās identificē pašas, kā arī tiem apdraudējumiem, kas identificēti lidojumu drošuma riska pārvaldības procesā valsts līmenī un var tikt attiecināti uz organizācijas darbībām. Organizācijām jānovērtē saistītie riski un, ja nepieciešams, jāīsteno darbības, kuru mērķis ir riskus samazināt līdz pieņemamam līmenim. Veicot uzraudzību, CAA LV izvērtē, kā organizācijas SMS ietvaros ir risinājušas SPAS LV iekļautos, tām aktuālos apdraudējumus.

1.3. Plāna izstrāde un ieviešana

Pareizu drošuma pārvaldības principu piemērošana ir būtiska lidojumu drošuma nepārtrauktai uzlabošanai Eiropas Savienībā, paredzot jaunus drošuma riskus un pēc iespējas labāk izmantojot ierobežotos tehniskos resursus. Tāpēc ir jāizveido vienota pieeja lidojumu drošuma uzlabošanas pasākumu plānošanai un īstenošanai, ko veic visas iesaistītās puses.

SPAS LV ir darba dokuments, kas saskaņā ar Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumos Nr.755 “Noteikumi par Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojuma drošuma programmu” (turpmāk – noteikumi Nr.755) noteikto, aktualizējams vismaz reizi gadā.

Izstrādājot un izmantojot šo darba dokumentu tajā noteikto darbību veikšanai, jāievēro tāda pati pieeja kā projektu vadībā. Jāapsver, kā būtu jāiesaista ieinteresētās puses un kuras no esošajām struktūrām un/vai konsultāciju procesi būtu jāizmanto, lai risinātu problēmjautājumus un izpildītu darbības. Jāņem vērā esošā atbildība, pienākumi un konsultāciju struktūras gan CAA LV ietvaros, gan ārpus tās. Esošās struktūras/atbildība un pienākumi ir aprakstīti SSP.

SSP un SPAS LV attīstībai ir svarīgi, lai visām iesaistītajām pusēm būtu atbilstoša kompetence saistībā ar konkrēto darbību. Tas ir nepārtraukts process, un galvenais risināmais jautājums visām iesaistītajām organizācijām.

Dalīto atbildību attiecībā uz lidojumu drošumu panāk:

- īstenojot plānotās darbības, izmantojot īpašus projektus;
- apmainoties ar zināšanām un pieredzi, izmantojot dažādu aviāciju jomu pārstāvju sniegtās konsultācijas;
- veicot ikgadēju starpposma izvērtēšanu par projektu progresu un organizējot tikšanās ar konkrētās aviācijas jomas pārstāvjiem.

Jāņem vērā pēdējās EPAS atziņas un attīstība. Gada laikā tajā iespējami grozījumi, jo SPAS LV ir dokuments, kurā iespējamas izmaiņas. Versijas datums ir jāizmanto kā atsauce.

SPAS LV noteikto vēlamo rezultātu efektivitāte tiks uzraudzīta kā daļa no drošuma riska pārvaldības un lidojumu drošuma garantēšanas valsts līmenī (skat. 2. nodaļu).

1.3.1. Iespējamo darbību identificēšana un prioritāšu noteikšana

Pamatojoties uz attiecīgiem avotiem un dokumentiem, ir identificētas vairākas iespējamās darbības vai problēmas, kas tiek uzskatītas par būtiskām lidojumu drošuma vadībai Latvijā (sk. 3.nodaļu).

Potenciālās darbības tiek izvērtētas sadarbībā ar citām organizācijām, piemēram, organizācijām no komercaviācijas sektora, no vispārējās nozīmes aviācijas u.c.

Šīs izvērtēšanas mērķis ir vienoties par iespējamo darbību vai problēmu prioritātēm un izveidot plānoto darbību secību.

Izvēlētie problēmjautājumi tiek reģistrēti un pārvaldīti, izmantojot CAA LV Risku reģistru, kurā ir visa informācija par drošuma jautājumiem un novērtētajiem risku līmeņiem. Prioritāšu saraksts ir izstrādāts, pamatojoties uz informāciju, kas pieejama CAA LV Risku reģistrā un EPAS. Prioritārie problēmjautājumi tiek tālāk izvērtēti, lai varētu rast visefektīvāko pieeju to risināšanai. Šī procesa rezultāts ir Lidojumu drošuma pārraudzības ziņojums (*Flight Safety Follow-up report*), kas tiek apspriests ar iesaistītajām pusēm, lai risinātu konkrēto problēmu un ar to saistīto darbību. Pēc tam, kad iesaistītās puses ir apstiprinājušas ziņojumā piedāvātās darbības, tās kļūst par SPAS LV darbībām.

Jaunu priekšlikumu, piemēram, jaunu problēmjautājumu vai priekšlikumu jaunai SPAS LV darbībai, var iesniegt jebkurā programmas veidošanas cikla laikā.

1.3.2. Projektu pieejas izmantošana

Projektu pieeja tiek izmantota SPAS LV iekļauto uzdevumu izpildei.

Tāpēc SPAS LV iekļautos uzdevumus veic projektu komandas. Projektu komandu sastāvs atbilst risināmā jautājuma tematikai (skat. 4. nodaļu).

Uzdevumi projekta komandai:

- (1) Problēmjaudājumu identificēšana un novērtēšana galvenajās risku jomās, analizējot atgadījumu datus un papildinformāciju, kas iegūta no uzraudzības programmas (t.i., ir izveidots identificēto problēmu saraksts, un tas tiek pastāvīgi uzraudzīts, lai noteiktu un plānotu drošuma darbības).
- (2) Drošuma darbību definēšana un plānošana, piemēram:
 - vāju kontroles mehānismu identificēšana, attiecībā uz kuriem var rosināt veikt iespējamās darbības;
 - ierosināto darbību iespējamo seku un ieguvumu novērtēšana un ieteikumu izstrāde par darbībām, kas iekļaujamas SPAS LV, ņemot vērā, ka ierosinātās darbības ir jāapspiež un jāaskaņo ar gaisa kuģu ekspluatantiem.
- (3) Darbību ieviešana un pēcpārbaude, ņemot vērā, ka ir ieviests uzraudzības mehānisms, lai pārbaudītu visu nepieciešamo SPAS LV darbību efektivitāti (piemēram, tie var ietvert gaisa kuģu ekspluatantu SMS mērķtiecīgu uzraudzību).
- (4) Drošuma snieguma mērīšana:
 - tādu izmaiņu uzraudzīšana, kas radušās drošuma darbību ieviešanas rezultātā;
 - turpmāka aviācijas sistēmu uzraudzīšana, lai varētu noteikt potenciālos problēmjaudājumus lidojumu drošuma jomā.

Projekta komandasveic šādus apakšuzdevumus:

- (1) apkopo datus, kas iegūti uzraudzības darbību rezultātā un pieejami ziņojumos par atgadījumiem;
- (2) identificē apdraudējumus, par pamatu ņemot valstī apkopotos datus;
- (3) izvērtē identificēto apdraudējumu risku valstī;
- (4) nosaka un ievieš seku mazināšanas pasākumus valsts līmenī;
- (5) ievieš ierosinātos ieteikumus, lai izvairītos no situāciju atkārtotāšanās;
- (6) veic pētījumus un sniedz ziņojumus lidojumu drošuma jomā;
- (7) ierosina un īsteno darbības lidojumu drošuma uzlabošanai.

Projekta komanda var noteikt un iekļaut papildu darbības vai risināmos problēmjaudājumus.

1.3.3. Iesaistīto pušu konsultāciju process

CAA LV par vienu no savām prioritātēm nosaka un plāno SPAS LV darbības tā, lai tās būtu caurskatāmas, veicot regulāru lidojumu drošuma informācijas apmaiņu pa dažādiem kanāliem un izvirzot dažādus mērķus. Tas tiek darīts, lai nodrošinātu kopējo lidojumu drošuma funkciju izpildi starp vairākām iestādēm, nemainot to attiecīgās atbildības vai ierasto sadarbību starp tām.

Konsultācijās ar iesaistītajām pusēm tiek izskatīti drošuma kultūras, ziņošanas kultūras un taisnīguma kultūras jautājumi.

Konsultācijas vada projekta vadītājs, ņemot vērā uzdotos uzdevumus.

1.3.4. Plānošanas cikls

SPAS LV aptver trīs gadu periodu.

SPAS LV tiek atjaunināts katru gadu, un tam var piekļūt CAA LV tīmekļa vietnē:

<https://www.caa.gov.lv/lv/gaisa-kugu-lidojumu-drosuma-programma>

Ir divi plānošanas posmi, un katrā no tiem ir iekļautas konsultācijas ar iesaistītajām pusēm.

